
12. Wybory do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 roku. Pozorna wygrana PiS-u – czyli o tym, jak wygrać wybory i stracić władzę w regionie

DOI: 10.71433/2025.89.5.12

Olga Grajek¹

Uniwersytet Wrocławski

Praca opublikowana na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0).
Skrócona treść licencji na <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Cytuj jako: Grajek O., *Wybory do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 roku. Pozorna wygrana PiS-u – czyli o tym, jak wygrać wybory i stracić władzę w regionie*, [w:] R. Alberski, M. Cichosz, D. Szczepański (red.), *Gra o regiony 2024. Wybory do sejmików województw w Polsce*, Wałbrzych 2025, s. 172-184.

12.1. Sytuacja polityczna w sejmiku województwa podlaskiego w kadencji 2018–2024

W wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2018 r. mandaty uzyskały tylko trzy komitety wyborcze – Prawo i Sprawiedliwość (PiS), Koalicja Obywatelska (KO) oraz Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL). Najwięcej głosów zdobył KW Prawo i Sprawiedliwość – uzyskał 41,64% głosów, co przełożyło się na 16 mandatów. Dzięki temu PiS uzyskał większość pozwalającą na samodzielne podejmowanie decyzji w sejmiku województwa. KKW Platforma .Nowoczesna Koalicja Obywatelska otrzymała dziewięć mandatów, a KW Polskie Stronnictwo Ludowe uzyskało pięć mandatów.

W sejmiku województwa podlaskiego zostały stworzone trzy kluby radnych: PiS (12 osób), KO (8 przedstawicieli) oraz PSL (5 radnych). Radnymi niezrzeszonymi byli: Bogusław Dębski (Prawica Rzeczypospolitej), Stanisław Derehajło (Porozumienie Jarosława Gowina), Krzysztof Kondraciuk, Sławomir Nazaruk oraz Grzegorz Kapica².

Marszałek województwa podlaskiego został wybrany na sesji, która odbyła się 11 grudnia 2018 r. Został nim Artur Kosicki (PiS). W skład zarządu województwa weszło dwóch wicemarszałków: Marek Olbrys (PiS) i Stanisław Derehajło (Porozumienie), oraz dwóch członków zarządu: Wiesława Burnos (PiS) i Marek Malinowski (PiS).

W trakcie kadencji, w 2023 r., został zgłoszony wniosek o odwołanie Artura Kosickiego z funkcji marszałka województwa podlaskiego, przygotowany przez radnych PSL

¹ ORCID: 0000-0003-1497-3391.

² *Sejmik – VI kadencji, kluby radnych*, https://bip.wrotapodlasia.pl/wojewodztwo/wladze/sejmik_woj/sejmik_poprzednie_kadencje/sejmik_vi_kadencja/sejmik_wojewodztwa_podlaskiego/kluby-radnych.html [dostęp: 02.07.2024].

oraz KO. Wśród powodów wystąpienia z takim wnioskiem radni wymieniali prowadzoną przez marszałka kampanię referendalną finansowaną ze środków publicznych oraz fatalny stan finansów samorządu województwa. Wniosek został poparty przez 16 radnych, jednak nie była to wystarczająca liczba głosów potrzebna do odwołania marszałka – zabrakło dwóch głosów³.

Podczas I sesji sejmiku województwa podlaskiego, która odbyła się 23 listopada 2018 r., Karol Pilecki (KO) został wybrany na przewodniczącego sejmiku, uzyskując 16 głosów poparcia – z czego 14 oddali radni KO oraz PSL, a pozostałe dwa głosy pochodziły od radnych PiS⁴. Został on odwołany dopiero 26 marca 2019 r. Nowym przewodniczącym sejmiku został Bogusław Dębski (PiS). W składzie prezydium sejmiku znalazło się trzech wiceprzewodniczących: Cezary Cieślukowski (PSL), Romuald Łanczkowski (PiS) oraz Łukasz Siekierko (PiS).

W latach 2018-2024 doszło do kilku zmian personalnych w sejmiku województwa, spowodowanych wyborami parlamentarnymi, które odbyły się w latach 2019 i 2023. Mandat posła w wyborach do Sejmu RP w 2019 r. uzyskali Aleksandra Szczudło (PiS) oraz Stefan Krajewski (PSL), a mandat senatora zdobył Marek Komorowski (PiS). Na ich miejsca zostali powołani nowi radni sejmiku – Krzysztof Kondraciuk (PiS), Wojciech Grochowski (PSL) oraz Piotr Modzelewski (PiS). W 2023 r. w wyniku kolejnych wyborów parlamentarnych z mandatu radnego zrezygnował Maciej Żywno (KO), który objął mandat senatora, oraz Sebastian Łukaszewicz (PiS), który uzyskał mandat do Sejmu RP. Nowymi radnymi sejmiku zostali Agnieszka Sitarska (KO) i Grzegorz Kapica (Konfederacja).

12.2. Charakterystyka podmiotów rywalizujących w wyborach do sejmiku województwa

W wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r. zostało zarejestrowanych dziesięć komitetów wyborczych. Sześć z nich miało charakter ogólnopolski: KW Prawo i Sprawiedliwość, KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy, KKW Trzecia Droga Polska 2050 Szymona Hołowni – Polskie Stronnictwo Ludowe, KKW Lewica, KKW Koalicja Obywatelska oraz KW Stowarzyszenie „Bezpartyjni Samorządowcy”. Swoje listy zarejestrowały również KW Koalicja Samorządowa OK Samorząd, KW Normalny Kraj oraz KW Polska Liberalna Strajk Przedsiębiorców. Zarejestrowane zostały także listy KWW Obywatele dla Obywateli, który wystawił swoich kandydatów tylko w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego. Z dziesięciu zarejestrowanych komitetów sześć zgłosiło listy we wszystkich okręgach wyborczych – pięć komitetów mających charakter

³ R. Reda, *Sesja nadzwyczajna sejmiku – Artur Kosicki pozostaje marszałkiem województwa podlaskiego*, <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/233354> [dostęp: 02.07.2024].

⁴ M. Gawina, *Nowy sejmik województwa podlaskiego 2018. Marszałek rodził się w bólach. PO wzięła przewodniczącego sejmiku*, <https://poranny.pl/nowy-sejmik-wojewodztwa-podlaskiego-2018-marszalek-rodzil-sie-w-bolach-po-wziela-przewodniczacego-sejmiku-zdjecia-wideo/ar/13686982> [dostęp: 02.07.2024].

ogólnopolski (oprócz KW Stowarzyszenie „Bezpartyjni Samorządowcy”) oraz lokalny Komitet Wyborczy Wyborców Obywatele dla Obywateli.

Tabela 12.1. Liczba kandydatów wystawionych w poszczególnych okręgach wyborczych przez komitety wyborcze w wyborach do sejmików województwa podlaskiego w 2024 r.

Komitet wyborczy	Okręg nr 1	Okręg nr 2	Okręg nr 3	Okręg nr 4	łącznie
KW Prawo i Sprawiedliwość	9	10	8	11	38
KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy	9	10	8	11	38
KKW Trzecia Droga Polska 2050 Szymona Hołowni–Polskie Stronnictwo Ludowe	9	10	8	11	38
KKW Lewica	8	10	6	11	35
KKW Koalicja Obywatelska	9	10	8	11	38
KW Stowarzyszenie „Bezpartyjni Samorządowcy”	5	7	–	5	17
KWW Obywatele dla Obywateli	9	10	8	10	37
KW Polska Liberalna Strajk Przedsiębiorców	–	7	–	–	7
KW Koalicja Samorządowa OK Samorząd	–	–	5	–	5
KW Normalny Kraj	–	–	6	–	6
łącznie	58	74	57	70	259

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 12.2. Szansa na zdobycie mandatu w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r. w poszczególnych okręgach

Okręg wyborczy	Liczba mandatów do zdobycia	Liczba kandydatów	Szanse na zdobycie mandatu
1	7	58	1:8
2	8	74	1:9
3	6	52	1:9
4	9	70	1:8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Największa liczba kandydatów (38) została wystawiona przez cztery ogólnopolskie komitety wyborcze: KW Prawo i Sprawiedliwość, KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy, KKW Trzecia Droga, KKW Koalicja Obywatelska. Tylko jedną osobę mniej na listach wystawił KWW Obywatele dla Obywateli. Najmniej kandydatów miały trzy komitety, które zarejestrowały listy tylko w jednym okręgu wyborczym. Szanse na zdobycie mandatu w poszczególnych okręgach były podobne. Trochę wyższe były one

w okręgach nr 1 oraz nr 3 i wynosiły 1:8. Jednak w 2024 r. szanse na zdobycie mandatu były wyższe niż w poprzednich wyborach – w 2018 r. na jeden mandat przypadało od 10 do 13 kandydatów w zależności od okręgu, a w 2014 r. – od 14 aż do 17 kandydatów.

12.3. Charakterystyka list wyborczych

Zgodnie z wprowadzonymi w 2011 r. zmianami związanymi z realizacją systemu kwotowego na listach wyborczych wszystkie komitety musiały wystawić co najmniej 35% kobiet oraz mężczyzn. Łącznie w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r. kandydowało 118 kobiet, czyli 45,56% wszystkich zarejestrowanych osób. Jest to niewielki wzrost reprezentacji kobiet, ponieważ w poprzednich wyborach odsetek ten wynosił 44,21.

Wszystkie najważniejsze komitety wyborcze, startujące w wyborach do sejmiku w 2024 r., spełniły wymóg formalny dotyczący systemu kwotowego. Trzy komitety: PiS, KO oraz Trzecia Droga (TD), wystawiły na swoich listach po 16 kobiet – co stanowi 42,11% wszystkich kandydatów. Największy odsetek kobiet wystąpił na listach Konfederacji i Bezpartyjnych Samorządowców – prawie 48%.

Pomimo wzrostu odsetka liczby kobiet na listach wyborczych mandat radnej uzyskało tylko pięć kobiet, co stanowi 16,67% wszystkich radnych sejmiku. Jest to spadek w stosunku do liczby kobiet wybranych w 2018 r. – zostało wybranych siedem radnych, a także jest to najniższy odsetek kobiet wybranych w skali całego kraju w wyborach do sejmików wojewódzkich w 2024 r.

Ponad 40-procentowa reprezentacja kobiet na listach wyborczych nie przełożyła się na liczbę kobiet, które znajdowały się na pierwszych miejscach list. W 2024 r. w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego kobiet „jedynek” było siedem, co stanowi 23,33% wszystkich pierwszych miejsc na listach. Z czego najważniejsze komitety wyborcze wystawiły łącznie dwie kobiety „jedyнки” – KKW Koalicja Obywatelska oraz KKW Trzecia Droga. Najwięcej kobiet – trzy, które miały pierwsze miejsce na liście, znajdowało się na listach KW Stowarzyszenia „Bezpartyjni Samorządowcy”, a dwie „jedyнки” zostały wystawione przez lokalny komitet Obywatele dla Obywateli.

Na listach wyborczych PiS znalazło się dziewięć radnych poprzedniej kadencji, którzy ubiegali się o reelekcję. Byli to m.in. marszałek województwa Artur Kosicki, Wiesława Burnos, Marek Olbrys, Bogusław Dębski, Łukasz Siekierko, Marek Malinowski, Adam Sekściński. W trzech okręgach wyborczych z „jedyнками” na listach znaleźli się działacze partyjni, którzy sprawowali mandat radnego sejmiku województwa podlaskiego w poprzedniej kadencji. Zmiana nastąpiła jedynie w okręgu nr 4, gdzie postawiono na Mariusza Gromkę⁵, który zastąpił na tym miejscu Stanisława Derehajkę (kandydował z list innego komitetu wyborczego).

⁵ W latach 2006-2019 pełnił mandat radnego miejskiego w Białymstoku. W 2019 r. został wybrany do Senatu RP, jednak w kolejnych wyborach nie uzyskał reelekcji.

KO również postawiła na sprawdzonych kandydatów – prawie wszyscy obecni radni znaleźli się na listach wyborczych. O reelekcję ubiegali się m.in. Karol Pilecki, Anna Augustyn, Waldemar Kwaterski, Jacek Piorunek, Jarosław Dworzański. Sławomir Nazaruk w 2018 r. został wybrany z list KO, jednak w 2024 r. postanowił kandydować z ramienia PiS. W okręgach nr 2 i nr 3 postawiono na obecnych radnych, którzy otwierali listy także w wyborach w 2018 r. Jarosław Dworzański był „jedyneką” w okręgu nr 4, a w poprzednich wyborach został radnym sejmiku, ponieważ Zbigniew Nikitorowicz zrezygnował z objęcia mandatu. Listę w okręgu nr 1 otwierał Łukasz Prokorym, który nie sprawował wcześniej mandatu radnego sejmiku województwa⁶.

Listy TD zostały stworzone w oparciu o zrównoważony podział między dwoma partiami wchodzącymi w skład koalicji – PSL oraz Polski 2050 Szymona Hołowni. Pierwsza z nich postawiła na doświadczonych samorządowców i wystawiła na listach wszystkich radnych, którzy sprawowali mandat w kadencji 2018-2024. Jednak tylko jeden z nich był „jedyneką” – w okręgu nr 2 został nią Cezary Cieślukowski. Polska 2050 postawiła na lokalnych działaczy, przedsiębiorców oraz samorządowców.

KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy powstał z połączenia kilku ugrupowań: Ruchu Narodowego, Korony, Nowej Nadziei oraz Bezpartyjnych Samorządowców. Na swoich listach wystawił przedsiębiorców, samorządowców oraz lokalnych działaczy. Największą rozpoznawalnością, nie tylko lokalną, cieszyła się „jedyneką” w okręgu nr 4 – Stanisław Derehajo, który ma doświadczenie samorządowe, ponieważ w poprzedniej kadencji pełnił mandat radnego, wybrany z listy KW Prawo i Sprawiedliwość.

12.4. Przebieg kampanii wyborczej

Kampania wyborcza do sejmiku województwa podlaskiego nie była oparta na nowych, innowacyjnych działaniach marketingowych czy komunikacyjnych. Polegała przede wszystkim na bezpośrednich spotkaniach z wyborcami i przedstawianiu swoich głównych postulatów. Wykorzystywane były różne materiały wyborcze – plakaty, banery, ulotki czy spoty wyborcze. Polskie Radio Białystok zorganizowało cztery debaty kandydatów „jedynek” do sejmiku województwa – po jednej dla każdego okręgu wyborczego. Dodatkowo lokalne media (np. „Gazeta Wyborcza Białystok”, „Kurier Poranny”) przedstawiały sylwetki kandydatów czy relacje ze spotkań z wyborcami, ale dotyczyło to przede wszystkim komitetów wyborczych o charakterze ogólnopolskim.

Komitety wyborcze coraz częściej wykorzystują media społecznościowe do kontaktów z potencjalnymi wyborcami i przekazywania swoich postulatów oraz działań, jakie zamierzają podjąć po wygranych wyborach. Są to przede wszystkim Facebook, Instagram oraz X (dawniej Twitter).

Kampania PiS na szczeblu ogólnopolskim była oparta na dwóch hasłach „Bądźmy Razem. Budujmy Razem” oraz „#JesteśmyNaTak”. W województwie podlaskim kandy-

⁶ Jest on doświadczonym samorządowcem. W latach 2018-2024 był przewodniczącym Rady Miasta Białystok.

daci na radnych w swoich wpisach w mediach społecznościowych często używali także haseł: „#TakDlaPolskiWschodniej” i „#TakDlaPodlaskiego”. Jeden z liderów list, Artur Kosiński, oparł swoją kampanię wyborczą o postulaty związane z kontynuowaniem realizacji programu „Ambitne Podlasie”, który był realizowany w poprzedniej kadencji sejmiku województwa⁷.

Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy prowadzili kampanię pod hasłem: „Łączy nas wolność”, które było także używane przez kandydatów do sejmiku. Stanisław Derhajtło prezentował podczas kampanii swój program „Podlasie Przyszłości”, który opierał się na trzech filarach – Podlasie ma być: zielone, nowoczesne i bezpieczne. Kandydaci odwoływali się często w swoich postulatach do Samorządowej Piątki Konfederacji: „1) Rozbijemy układy; 2) Własny dom to wolność; 3) Polska zdrowa żywność; 4) Samorząd pełen energii; 5) Wolność przemieszczania się”⁸.

Komitet Trzecia Droga w prowadzonej kampanii wyborczej deklarował, że ich kandydaci będą słyszeć głosy obywateli i rozwiązywać ich problemy. Kandydaci podkreślali, że Polska musi być nowoczesna, zielona oraz przyjazna rodzinom. Łukasz Nazarko, „jedynka” w okręgu nr 1, podnosił kwestie związane z potrzebą dbania o przyrodę w regionie, a także zazielenienia Białegostoku. Inny kandydat, Cezary Cieślukowski, skupił się w swojej kampanii na postulatach związanych z budową dróg i ścieżek rowerowych oraz renowacją infrastruktury znajdującej się na terenie województwa podlaskiego.

KO oparła swoją kampanię wyborczą na postulatach tworzenia otwartego samorządu, który będzie współpracował z mieszkańcami oraz uwzględniał ich potrzeby. Podkreślane były także skuteczność, doświadczenie oraz kompetencje posiadane przez kandydatów. W swojej kampanii Łukasz Prokorym, kandydujący z okręgu nr 1, podkreślał, że będzie ambasadorem potrzeb Białegostoku w sejmiku województwa podlaskiego, ponieważ w poprzedniej kadencji miasto to było pomijane i nie otrzymywało wystarczających środków finansowych, by realizować inwestycje niezbędne do zaspokojenia potrzeb mieszkańców⁹.

12.5. Rezultaty wyborów i ich konsekwencje

Frekwencja wyborcza w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego wyniosła 51,65% – spośród 899 981 osób uprawnionych do głosowania aż 464 790 osób pobrało karty wyborcze. Jest to wynik bardzo zbliżony do frekwencji w całej Polsce, która wyniosła 51,94%. Jak możemy zauważyć w tabeli nr 12.3 (dane zostały przedstawione w zaokrągleniu), jest ona niższa tylko o jeden punkt procentowy w porównaniu z poprzednimi wyborami do sejmiku województwa.

⁷ *Audycje Komitetów Wyborczych – Wybory Samorządowe 2024*, TVP3 Białystok, 4.04.2024 r., materiał audiowizualny, zbiory Sekcji Projektów Badawczych i Dydaktycznych.

⁸ *Samorządowa Piątka Konfederacji i Bezpartyjnych Samorządowców*, <https://konfederacja.pl/grafika/samorzadowa-piatka-konfederacji-i-bezpartyjnych-samorzadowcow> [dostęp: 07.06.2024].

⁹ A. Matys, *Kandydat KO do sejmiku: Decyzje władz województwa nie uwzględniały w decyzjach potrzeb miasta*, <https://poranny.pl/kandydat-ko-do-sejmiku-decyzje-wladz-wojewodztwa-nie-uwzględnialy-w-decyzjach-potrzeb-miasta/ar/c1-18388733> [dostęp: 07.06.2024].

Tabela 12.3. Porównanie frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych w województwie podlaskim i w całym kraju

Wyszczególnienie	2002	2006	2010	2014	2018	2024
Frekwencja w Polsce (%)	44	46	47	47	55	52
Frekwencja w województwie podlaskim (%)	46	46	48	48	53	52

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W poszczególnych okręgach wyborczych można zaobserwować, że frekwencja w większości z nich jest na podobnym poziomie do ubiegłych wyborów samorządowych. Widoczna zmiana nastąpiła jedynie w okręgu nr 1 – jest ona niższa o ponad 3%. Najwyższa frekwencja była w powiecie wysokomazowieckim i wyniosła 58,66%, a najniższa w mieście na prawach powiatu Suwałkach – 42,23%.

Tabela 12.4. Porównanie frekwencji wyborczej w wyborach samorządowych w województwie podlaskim w poszczególnych okręgach wyborczych

Okręg wyborczy	Frekwencja w 2018 r. (%)	Frekwencja w 2024 r. (%)
1	53,42	50,34
2	50,88	50,22
3	52,46	51,67
4	54,81	54,86

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Odsetek głosów nieważnych wyniósł w całym województwie 3,79% i jest niższy niż w poprzednich wyborach (w 2018 r. wyniósł 6,17%). Najmniej głosów nieważnych zostało oddanych w okręgu nr 1 i stanowiły one 0,98% wszystkich głosów, a najwięcej – w okręgu nr 3 – 5,08%. W okręgu nr 2 odsetek ten wyniósł 4,71%, a w okręgu nr 4 – 4,40%.

W wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r. próg wyborczy został przekroczony przez cztery komitety wyborcze i każdy z nich otrzymał co najmniej jeden mandat. Są to: KW Prawo i Sprawiedliwość, KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy, KKW Trzecia Droga oraz KKW Koalicja Obywatelska. Z wymienionych komitetów najwięcej głosów zdobył PiS – 43,47%, a najmniej uzyskała Konfederacja – 9,95%. Lewica uzyskała ponad 3% głosów, Bezpartyjni Samorządowcy otrzymali 1,38%, lokalny komitet Obywatele dla Obywateli uzyskał niecałe 2%, a reszta komitetów nie przekroczyła nawet 0,5% głosów.

W kadencji 2018-2024 w sejmiku województwa podlaskiego zasiadali radni wybrani z list trzech komitetów wyborczych: KW Prawo i Sprawiedliwość, KW Polskie Stronnictwo Ludowe oraz KWW Platforma .Nowoczesna Koalicja Obywatelska. W 2024 r. te

same komitety (pod zmienioną nazwą lub występujące w koalicji z inną partią) otrzymały mandaty radnych, a dodatkowo jeden mandat zdobyli KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy. Nastąpiły niewielkie zmiany w liczbie mandatów przypadających konkretnym komitetom wyborczym – PiS straciło jeden mandat na rzecz Konfederacji i Bezpartyjnych Samorządowców, a KO straciła jedno miejsce w sejmiku na rzecz TD.

Tabela 12.5. Wyniki wyborów do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r.

Komitet wyborczy	Liczba głosów	Odsetek uzyskanych głosów	Liczba mandatów
KW Prawo i Sprawiedliwość	194 341	43,47	15
KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy	44 503	9,95	1
KKW Trzecia Droga Polska 2050 Szymona Hołowni–Polskie Stronnictwo Ludowe	73 532	16,45	6
KKW Lewica	15 321	3,43	0
KKW Koalicja Obywatelska	101 717	22,75	8
KW Stowarzyszenie „Bezpartyjni Samorządowcy”	6 175	1,38	0
KWW Obywatele dla Obywateli	8 590	1,92	0
KW Polska Liberalna Strajk Przedsiębiorców	951	0,21	0
KW Koalicja Samorządowa OK Samorząd	698	0,16	0
KW Normalny Kraj	1 230	0,28	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

PiS uzyskało 15 mandatów, czyli dokładnie połowę wszystkich miejsc możliwych do uzyskania w sejmiku województwa podlaskiego. Jedynym podmiotem mogącym zapewnić tej partii większość w sejmiku jest Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy, która wprowadziła do sejmiku jednego radnego. TD z sześcioma mandatami oraz KO z ośmioma mandatami nie mogą stworzyć większości potrzebnej do objęcia władzy w strukturach sejmiku województwa. Z wyników wyborów wynika, że PiS posiada duże szanse na kontynuowanie, rozpoczętego w 2018 r., sprawowania władzy w sejmiku województwa podlaskiego.

Komitet wyborczy PiS uzyskał procentowo lepszy wynik niż w wyborach do sejmiku województwa w 2018 r. (o 1,83% głosów). Najwyższe poparcie uzyskał, tak jak w poprzednich wyborach, w zachodnich powiatach regionu: kolneńskim, łomżyńskim i wysokomazowieckim, gdzie poparcie dla tego komitetu wyniosło ponad 60% oddanych głosów. Najniższy wynik komitet uzyskał w powiecie hajnowskim – ponad 17%, jednak można tu zauważyć wzrost poparcia o 2 punkty procentowe w porównaniu z poprzednimi wyborami. W większości powiatów poparcie dla PiS zwiększyło się, jedynie w czterech powiatach nastąpił spadek poparcia – tylko w powiecie bielskim spadek ten był zauważalnie większy.

Tabela 12.6. Wyniki wyborów do sejmiku województwa podlaskiego w latach 2018 i 2024

Komitet wyborczy	Liczba głosów		Odsetek uzyskanych głosów		Liczba mandatów		Odsetek uzyskanych mandatów	
	2018	2024	2018	2024	2018	2024	2018	2024
KW Prawo i Sprawiedliwość	195 188	194 341	41,64	43,47	16	15	53,33	50,00
KKW Trzecia Droga Polska 2050 Szymona Hołowni–Polskie Stronnictwo Ludowe*	73 386	73 532	15,66	16,45	5	6	16,67	20,00
KKW Koalicja Obywatelska**	113 137	101 717	24,14	22,75	9	8	30,00	26,67
KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy	–	44 503	–	9,95	–	1	–	3,33

* W wyborach w 2018 roku był to KW Polskie Stronnictwo Ludowe.
** W wyborach w 2018 roku był to KWW Platforma .Nowoczesna Koalicja Obywatelska.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Za głównego rywala PiS należy uznać KO, która uzyskała drugi najwyższy wynik w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego. Nastąpił jednak spadek poparcia dla Koalicji Obywatelskiej, która uzyskała ponad 22% głosów. Jest to spadek z 24%, które uzyskała w wyborach w 2018 r. Największe poparcie otrzymała w powiecie sejneńskim – prawie 60%. Najmniej wyborców zagłosowało na ten komitet w powiatach kolneńskim oraz wysokomazowieckim.

KKW Trzecia Droga Polska 2050 Szymona Hołowni – Polskie Stronnictwo Ludowe uzyskał ponad 16% głosów i jest to wynik nieznacznie wyższy od tego, który w 2018 r. został osiągnięty przez PSL. W powiecie hajnowskim komitet uzyskał najwyższe poparcie sięgające prawie 40%. Najniższe wyniki uzyskał w powiatach sejneńskim i sokólskim oraz w mieście na prawach powiatu Białystok.

Po raz pierwszy w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego wziął udział KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy. Uzyskał on niemal 10% wszystkich oddanych głosów. Cieszył się on największym poparciem w powiatach bielskim oraz grajewskim. Najmniejszy odsetek głosów otrzymał w powiatach sejneńskim i augustowskim.

Podział mandatów w 2024 r. w poszczególnych okręgach wyborczych jest bardzo zbliżony do tego, który występował w sejmiku województwa podlaskiego po wyborach w 2018 r. W okręgach nr 2 i nr 3 nie nastąpiła żadna zmiana i podział mandatów między poszczególnymi komitetami pozostaje taki sam jak w poprzedniej kadencji. W okręgu nr 1 TD uzyskała jeden mandat (w 2018 r. nie miała ani jednego) kosztem KO, a w okręgu nr 4 PiS straciło jeden mandat na rzecz Konfederacji i Bezpartyjnych Samorządowców.

Tabela 12.7. Wyniki głosowania na komitety wyborcze, które uzyskały mandat w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r. (w %)

Okręg wyborczy	Powiat	KW Prawo i Sprawiedliwość	KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy	KKW Trzecia Droga	KKW Koalicja Obywatelska
1	m. Białystok	36,56	7,86	11,43	35,18
2	augustowski	45,38	6,69	24,36	17,17
2	sejneński	22,80	5,40	9,34	58,16
2	suwalski	42,99	11,71	25,87	12,84
2	sokólski	52,74	9,71	10,78	19,15
2	moniecki	49,74	10,77	14,36	17,49
2	m. Suwałki	36,33	8,41	22,98	25,41
3	grajewski	41,93	13,94	23,41	14,97
3	kolneński	62,57	8,44	19,02	6,01
3	łomżyński	62,53	12,02	12,26	8,84
3	zambrowski	50,21	8,90	19,55	14,86
3	m. Łomża	48,84	7,71	16,05	22,05
4	bielski	38,57	15,04	13,21	24,31
4	siemiatycki	42,50	11,38	18,26	21,08
4	wysokomazowiecki	60,92	11,71	17,25	6,06
4	hajnowski	17,21	9,78	39,75	23,63
4	białostocki	42,50	11,90	13,77	22,73

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

W wyniku wyborów 22 mandaty zostały zdobyte przez osoby, które były radnymi sejmiku województwa podlaskiego w kadencji 2018-2024. Z ramienia KKW Trzecia Droga mandat uzyskały te same osoby, które sprawowały mandaty radnych w poprzedniej kadencji sejmiku z ramienia PSL oraz jeden nowo wybrany radny z partii Polska 2050 Szymona Hołowni. Większość wybranych radnych startowała z tego samego komitetu wyborczego jak w poprzednich wyborach samorządowych. Jednym z wyjątków był wspomniany Stanisław Derehajło, który w 2018 r. uzyskał mandat, startując z listy KW Prawo i Sprawiedliwość, a w 2024 r. reprezentował KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy.

Rozmiar nadreprezentacji spadł w stosunku do wyborów z 2018 roku dla PiS – odnotowano spadek z poziomu 0,29 do 0,15, oraz dla Platformy Obywatelskiej – z 0,24 do 0,17. W przypadku TD nastąpił wzrost rozmiaru nadreprezentacji do 0,22 (w 2018 roku dla PSL wynosił on 0,06). Takie ugrupowania, jak Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy, straciły najwięcej, ponieważ oddano na nie niecałe 10% głosów, co przełożyło się na 3,33% mandatów. Ich podreprezentacja wyniosła –0,67.

Tabela 12.8. Podział mandatów w poszczególnych okręgach w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w latach 2018 i 2024

Okręg wyborczy	KW Prawo i Sprawiedliwość		KKW Trzecia Droga Polska 2050 Szymona Hołowni – Polskie Stronnictwo Ludowe		KKW Koalicja Obywatelska		KWW Konfederacja i Bezpartyjni Samorządowcy	
	2018	2024	2018	2024	2018	2024	2018	2024
1	3	3	0	1	4	3	0	0
2	4	4	2	2	2	2	0	0
3	4	4	1	1	1	1	0	0
4	5	4	2	2	2	2	0	1
Razem	16	15	5	6	9	8	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Tabela 12.9. Rozmiar nadreprezentacji w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r.

Wyszczególnienie	PiS	PO	Trzecia Droga	Konfederacja
Poparcie (%)	43,47	22,75	16,45	9,95
Mandaty (%)	50,00	26,67	20,00	3,33
Różnica	6,53	3,92	3,55	−6,62
Rozmiar nadreprezentacji	0,15	0,17	0,22	−0,67

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

Indeks rywalizacyjności zmniejszył się w porównaniu z 2018 r. z 0,58 do 0,52 i jest to najniższy wynik w przeprowadzanych od 1998 r. wyborach do sejmiku województwa podlaskiego. Indeks efektywnej liczby partii w porównaniu z 2018 r. wzrósł do 2,76. Indeks agregacji, który w 2018 r. wyniósł 17,78, spadł do 12,50.

Tabela 12.10. Indeks rywalizacyjności oraz efektywna liczba partii w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w latach 1998-2024

Wyszczególnienie	1998	2002	2006	2010	2014	2018	2024
Poparcie dla pierwszego komitetu (%)	42,57 (AWS)	20,08 (SLD-UP)	29,18 (PiS)	31,43 (PO)	33,67 (PiS)	41,64 (PiS)	43,47 (PiS)
Poparcie dla drugiego komitetu (%)	28,23 (SLD)	18,26 (LPR)	18,67 (PO)	30,09 (PiS)	27,55 (PSL)	24,14 (KO)	22,75 (KO)
Indeks rywalizacyjności	0,66	0,91	0,63	0,96	0,81	0,58	0,52
Indeks agregacji	13,89	6,00	7,33	8,33	10,00	17,78	12,50
ELP (poziom sejmiku)	2,46	4,60	4,20	3,25	3,14	2,49	2,76

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej.

PiS uzyskało największą liczbę mandatów w wyborach do sejmiku województwa podlaskiego w 2024 r. Tuż po ogłoszeniu wyników wyborów bardzo prawdopodobne wydawało się, że komitet ten zdecyduje się na nawiązanie współpracy z jednym radnym, który został wprowadzony do sejmiku przez Konfederację i Bezpartyjnych Samorządowców, i dzięki temu uzyska większość potrzebną do sprawowania rządów w sejmiku województwa podlaskiego.

Pierwsza sesja sejmiku VII kadencji odbyła się 7 maja 2024 r. Radny Artur Kosicki (PiS) złożył wniosek o przerwanie sesji zaraz po ślubowaniu oraz o wznowienie jej pozostałej części (m.in. wybór marszałka oraz przewodniczącego sejmiku) na kolejnej sesji, która miałaby się odbyć w połowie czerwca. Wniosek został odrzucony przez wszystkich radnych TD i KO oraz dwóch radnych PiS¹⁰.

Następnie doszło do wyboru przewodniczącego sejmiku. Został nim Cezary Cieślukowski¹¹ z PSL¹². W skład prezydium sejmiku wybranych zostało również trzech wiceprzewodniczących: Jarosław Dworżański (KO), Wojciech Grochowski (PSL) oraz Łukasz Nazarko (Polska 2050)¹³.

PiS jako kandydata na marszałka zgłosiło Artura Kosickiego¹⁴, jednak uzyskał on tylko 13 głosów popierających jego kandydaturę. Klub KO na to samo stanowisko zgłosił Łukasza Prokoryma, który uzyskał wymaganą większość (16 głosów)¹⁵ i w obecnej kadencji będzie sprawował funkcję marszałka województwa podlaskiego¹⁶. Do zarządu województwa zostało wybranych także dwóch wicemarszałków: Wiesława Burnos oraz Marek Malinowski¹⁷, i dwóch członków zarządu: Bogdan Dyjuk (TD) oraz Jacek Piorunek (KO)¹⁸.

¹⁰ Cezary Cieślukowski z Trzeciej Drogi został nowym przewodniczącym sejmiku województwa podlaskiego, <https://www.radio.bialystok.pl/wiadomosci/index/id/238437> [dostęp: 20.06.2024].

¹¹ W latach 2018–2024 był wiceprzewodniczącym sejmiku województwa podlaskiego.

¹² Uchwała nr I/1/2024 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 7 maja 2024 r. w sprawie wyboru Przewodniczącego Sejmiku Województwa Podlaskiego, https://bip.wrotaopodlasia.pl/wojewodztwo/akty_prawne1/uchwaly_sej/uchwaly_sejmiku_od_2008/uchwala-nr-i12024-sejmiku-wojewodztwa-podlaskiego-z-dnia-2024-05-07.html [dostęp: 20.06.2024].

¹³ Prezydium Sejmiku Województwa Podlaskiego – VII kadencja, https://bip.wrotaopodlasia.pl/wojewodztwo/wladze/sejmik_woj/sejmik-vii-kadencja/sejmik-wojewodztwa/prezydium-sejmiku-1.html [dostęp: 20.06.2024].

¹⁴ W latach 2018–2024 pełnił funkcję marszałka województwa podlaskiego.

¹⁵ A. Kursa, Łukasz Prokorym został nowym marszałkiem województwa podlaskiego, <https://podlaskie.eu/samorzad/lukasz-prokorym-zostal-nowym-marszalkiem-wojewodztwa-podlaskiego.html> [dostęp: 20.06.2024].

¹⁶ Uchwała nr I/2/2024 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 7 maja 2024 r. w sprawie wyboru Marszałka Województwa Podlaskiego, https://bip.wrotaopodlasia.pl/wojewodztwo/akty_prawne/uchwaly_sej/uchwala-nr-i22024-sejmiku-wojewodztwa-podlaskiego-z-dnia-2024-05-07.html [dostęp: 20.06.2024].

¹⁷ Wiesława Burnos i Marek Malinowski uzyskali mandat radnego, startując w wyborach w 2024 r. z list KW Prawo i Sprawiedliwość.

¹⁸ Zarząd Województwa Podlaskiego – VII kadencja – urzędujący od 7 maja 2024 roku, https://bip.wrotaopodlasia.pl/wojewodztwo/wladze/zarz_wojowo/zarząd-wojewodztwa-podlaskiego-vii-kadencji/zarząd-wojewodztwa-podlaskiego---vii-kadencja---urzedujacy-od-7-maja-2024-roku.html [dostęp: 20.06.2024].

Nowo wybrani wicemarszałkowie w poprzedniej kadencji pełnili funkcje członków zarządu. Swoją decyzję Marek Malinowski argumentował niezbyt dobrą współpracą w poprzednim zarządzie, szczególnie z marszałkiem Arturem Kosickim¹⁹, stwierdzając także że nie czuje się zdrajcą²⁰. Wiesława Burnos uzasadniła swój wybór tym, że nie należy do żadnej partii politycznej i pełniąc funkcję wicemarszałka, będzie mogła jeszcze dużo zrobić dla regionu w ciągu kolejnych pięciu lat²¹. Decyzje podjęte przez tych dwóch radnych spowodowały utratę władzy przez PiS w sejmiku województwa podlaskiego.

12.6. Podsumowanie

Podział mandatów w sejmiku województwa podlaskiego zmienił się nieznacznie w porównaniu z 2018 r. Oprócz ugrupowań, które wprowadziły radnych w poprzedniej kadencji – PiS, KO oraz PSL (występujące w 2024 r. w koalicji z Polską 2050), w ostatnich wyborach do sejmiku dostał się przedstawiciel Konfederacji i Bezpartyjnych Samorządowców. PiS uzyskało połowę możliwych do zdobycia mandatów i tym samym nie uzyskało samodzielnej większości w sejmiku. Naturalnym kandydatem na sojusznika wydawał się radny wprowadzony przez Konfederację i Bezpartyjnych Samorządowców. Pozostałe komitety nie miały możliwości stworzenia wymaganej większości, ponieważ łącznie uzyskały 14 mandatów.

Po ogłoszeniu wyników wyborów wszystko wskazywało na to, że PiS utrzyma wywalczoną w 2018 r. władzę w sejmiku województwa. Jednak już podczas I sesji okazało się, że partia nie posiada wystarczającej liczby mandatów, aby tak się stało. Marszałkiem województwa został przedstawiciel Koalicji Obywatelskiej, który otrzymał poparcie od wszystkich radnych KO i TD oraz dwóch radnych, którzy kandydowali do sejmiku z list PiS. W poprzedniej kadencji pełnili oni funkcje członków zarządu, a w obecnej zostali powołani na wicemarszałków. Decyzja tych dwóch radnych doprowadziła do utraty przez PiS władzy w sejmiku województwa podlaskiego.

¹⁹ *Trzęsienie ziemi w podlaskim samorządzie. PiS traci sejmik i radnych. Sasin o zdradzie*, <https://tvn24.pl/bialystok/bialystok-trzesienie-ziemi-w-podlaskim-samorzadzcie-pis-traci-sejmik-i-radnych-st7903877> [dostęp: 20.06.2024].

²⁰ Jest to odpowiedź na słowa Jacka Sasina, który stwierdził, że to, co wydarzyło się podczas I sesji sejmiku województwa podlaskiego, to zdrada, a wola wyborców została podeptana.

²¹ *PiS straciło władzę w sejmiku. Jest nowy marszałek*, <https://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spole-czenstwo/pis-stracilo-wladze-w-sejmiku-jest-nowy-marszalek,542391.html?mp=promo> [dostęp: 20.06.2024].